

derea nestrămutată cu care își apără și aplică principiile. Scrisorile sale către partid sînt de o sinceritate exemplară, în ele vibrează o conștiință înaltă și curată, avînd înțelegerea dialectică a lucrurilor.

Problemele care formează aici miezul dezbaterii derivă dintr-una fundamentală: „Eu cred că problema noastră fundamentală este România”. Din această perspectivă clară, a țării noastre, sînt puse și discutate celelalte probleme ale politicii noastre — naționalitate și patriotism, competență și răspundere, valoare și sterilitate, ostilitatea românilor față de fascism, eliberarea noastră — opera noastră, comunism autentic și falsificat, omene și neomenie, ideal și real, viitorul tinerii generații etc. Lucrarea pledează

cu patos pentru apărarea fermă a spiritului Congresului al IX-lea al partidului, care a deschis României orizonturi noi, de afirmare demnă între națiunile lumii.

Dramaturgia lui Theodor Mănescu a avut întotdeauna un pronunțat caracter politic. Dar, pentru prima oară, politica devine, ca atare, subiect într-un demers dramaturgic, acordîndu-i combustie interioară, incandescență și tensiune, îndrăzneală, frumusețe. Toate acestea încununează o vocație artistică ajunsă la maturitate, pe drept răsplătită de distincția acordată și de certa adeziune a publicului.

C. PARASCHIVESCU

Explorări în hățișul ideilor

Iosif Naghiu: „Barca e plină“

Pentru cititorul mai puțin familiarizat cu teatrul lui Iosif Naghiu, pătrunderea în acest univers echivalează cu un exercițiu de voință și de perspicacitate. Pieșele pe care le scrie au o vădită înclinație spre abstract și fantastic, au ceva incitant, ca aventurile în neverosimil. Se înaintează anevoios, cu prudență, în hățișul ideilor. Dezlegarea găsită nu e obligatoriu cea exactă, nici singura posibilă. Sînt șanse minime de edificare pentru cine crede exagerat în bucuriile comodității, pentru cine dorește să priceapă doar ce e clar, explicit, evident. Cel înzestrat cu mal multă curiozitate e împins să scormonească mecanismul și aprofundarea îi face destule servicii într-un domeniu în care circulația ideilor cere efort de înțelegere. În timp, exegeții l-au comentat favorabil volumele de teatru apărute: *Autosop* (Editura pentru literatură — 1969) și *Misterul Agamemnon* (Editura Eminescu — 1981). În nomenclatura axiologică, alături de calificativele niciodată palide, se lăsau depistate (stimulator, presupun) regresivul care umbresc pe

alocuri ansamblul: caracterul de improvizatie, de nedefinit, de incomplet, imaginarii de serie.

După atentă lectură, te allezi mai convins opiniei potrivit căreia dramaturgul e un temerar cu acces la tensiunea ideilor, un obsedat căutător al adevărului în relația individ-societate, individ-conștiință proprie, un lucid combatant împotriva deficiențelor morale, a răului social.

Colocvile etice supuse atenției nu trec fără să lase urme. Sub aspect moral, caracterul activ al teatrului său de sentință necruțătoare e menit să purifice cantitatea de aer respirabil. Teatru-dezbatere sau teatru metaforic, teatru filozofic sau teatru-parabolă, orice accent lămuritor l-ar însoți, scrisul lui Naghiu rămîne în primul rînd un act de prezență civică.

Iată și o schiță de portret, fidelă ca un instantaneu: „Naghiu nu este nici pesimist, nici optimist, ci lucid și cu umor: sub aparența unei comedii se întrezărește destinul omului de a trăi permanent în tensiunea dramatică a valorilor contrarii. Nimeni nu va putea alege binele pentru totdeauna, fără o luptă necontenită împotriva răului“ (H. Wald).

Barca e plină și îmbogățește bibliografia, nici altfel redusă, cu patru piese scurte și o dramă comică în trei acte. Sint reluate obsesii mai vechi, idei și atitudini plasate în timpuri trecute, în epoci istorice incerte, printre exemplare (agresori, teroriști, briganzi) din alte lumi.

E ademenitoare înlesnirea verbală, replica fosforescentă, sofisticată, sarcastică sau de o simplitate care bate în limba-jul „verde“.

Cea mai percutantă e o parabolă anti-războinică, *Ulise în cal*. Personajele rezonază în chip șocant. Făpturile traumatizate de îndelungi campanii își pierd interesul pentru promisiunile optimiste, pentru victoriile pe pielea lor și-n interesul altora. Ele doresc să revină la vatră și să procreeze. Absurditatea războiului e atât de vizibilă încât ostășimea, într-o erupție de minie solidară, vociferează a dezangajare. Balanța îndină în favoarea păcii, pînă cînd intervine — intimidant — vicleanul Ulise, și omenirea e sortită din nou războiului. Ulise e teas-cul sub care stau prinse voințele, pînă la cea mai mică tresărire personală.

O lume specializată în iluzii optice, în fanatism, în tranzacții și extravaganțe,

în considerații cu aspect de teoremă amenință din paginile piesei *Ambasada iubirii*. E greu sesizabil hotarul care separă abuzul de legitima apărare. În acest invizibil interval, examinatul devine examinator, anchetatorul se pomenește anchetat, psihologia ocupantului este labilă, arbitrară, victima se oferă cu seninătate sacrificiului. Nici o stingăcie de elocvență nu tulbură această demonstrație, care aduce conștiințele în stare de alarmă.

În seama lor rămîn și opera de con-damnare, și privilegiul opțiunii pentru terenul curățat de „confuzii“.

În două spre trei decenii de activitate, Iosif Naghlu a beneficiat de premii și distincții, Volumul menționat îi sporește palmaresul. Pe afișele teatrelor țării, numele său e de găsit în dreptul aceluiași, puține, titluri. Indiscutabil, aceste texte îl reprezintă. Să fie ele singurele în stare să depună mărturie de meritele dramaturgului și să reziste la trecerea vremii? Am îndoieli!

Poate că relansarea unui autor cu in-sușiri recunoscute ar trebui accelerată.

Julietta ȚINTEA

Șansa sau responsabilitatea opțiunii

Mihai Vasiliu: „Izvorul“

În viața unui popor, în destinul unei țări, există momente ce condensează în ele istorie, în care timpul pare a deveni mai cuprinzător, fiecare oră, fiecare clipă dobîndind semnificația unei etape, a unei trepte într-o evoluție.

La un asemenea moment de înscornătate fundamentală pentru istoria contemporană a României se oprește dramaturgul Mihai Vasiliu în *Izvorul*, episod dramatic în 44 de scene. Situată în zilele premergătoare actului revoluționar de la 23 August, acțiunea piesei se calchiază pe ac-

țiunea politică și militară. E un ceas al faptei, al gândului limpede, al atitudinii hotărîte și, deopotrivă, al limpezirii gândului, al hotărîrii unei atitudini. Pentru unele dintre personaje — comunistul Toma sau ofițerul hitlerist Adalbert Humpel —, această atitudine a fost de mult decisă, ea urmează acum doar a fi apărută. Cele mai multe, însă, se află în fața opțiunii, cu șansa — și responsabilitatea — de a-și alege drumul. Cursul rapid al evenimentelor nu permite îndelungi clarificări, exclude șovăiala.